

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

SER CARN I UNGLA

Altres conceptes que es relacionen amb l'educació

Autoeducació: l'educació realitzada per un mateix.

Heteroeducació: l'educació realitzada conjuntament amb altres persones.

Aprenentatge: relacionat directament amb saber coses. La pròpia vida, el propi acte de viure, ja és aprendre. També hi ha qui defensa que aprendre és descobrir allò que ja saps¹, és extreure el que ja duem dins nostre, fer-nos-en més conscients i valorar-lo.² També aprendre vol dir errar i equivocar-se, les equivocacions sorgeixen dia a dia. Quant més ens anem a explorar i esbrinar, més errors fem, però, alhora, més gran és l'aprenentatge. I també aprendre és desaprendre, buidar per tornar a omplir. Quan aprenem, desaprenem, però, curiosament, no perdem el que havíem après, sinó que formen un espai per a adquirir coneixements i a més simples d'aprendre, més profundes acaben essent les qüestions a aprendre. Per això en l'aprenentatge infantil és quan més rellevància pren que els infants diguin la seva; escoltar la seva saviesa, la seva manera pròpia i particular de captar la realitat i construir el coneixement. Hi ha tres grans maneres d'aprendre:³ l'enactiva, a través de l'acció i la manipulació; la icònica: organització conceptual, imatge auditiva i visual; i la simbòlica: paraules i altres símbols. Només aprenem quan estem preparats per a fer-ho. A cada persona si li ha d'explicar només el que és capaç de comprendre a cada moment.

Aprenentatge significatiu: concepte introduït per David Ausubel. Aquest aprenentatge es dona quan els nous continguts tenen relació directe amb els coneixements previs que té el propi individu. No partim mai de zero, sinó del que ja sabem i que relacionem amb allò nou que hem d'aprendre. Ho fem d'una manera automàtica i al llarg de tota la nostra vida.

Aprenentatge memorístic: memorització d'un contingut sense relacionar-lo amb el que ja saps. També rep el nom de repetitiu o mecànic. N'hi ha d'haver poc, encara que hi ha alguns aprenentatges que s'han de realitzar d'aquesta manera.

Memòria comprensiva: aprendre per aplicar allò après en situacions reals i problemes de la vida. Relacionar tot allò que aprenem amb el quotidià del dia a dia.

Zona de desenvolupament pròxim: establert per Lev Semionovitx Vigotsky. Distància entre el nivell real de desenvolupament, determinat per la capacitat de resoldre independentment un problema, i el nivell de desenvolupament potencial, determinat per la resolució d'un problema amb la guia d'un adult o amb un company/a més capaç. Aprenentatges que sense l'ajut i interacció amb altres persones no seríem capaços de realitzar sols. Vigotsky va morir de tuberculosi als

34 anys (1934), segons la seva dona, si no hagués estat així, hagués patit encara molt més en defensar les seves idees que van ser reprimides per la unió soviètica.

Educativitat: grau de capacitat de qui educa per transmetre coneixements i educació. La persona que té al seu càrrec una altra persona cal que hi posi tota la seva energia i equipar-lo quant més millor perquè s'encari sol al món.⁴

Educabilitat: grau de capacitat i disposició de tota persona per rebre educació. És primordial. L'educació arrela quan partim de la motivació de l'educand.⁵

Educand: subjecte a qui es dirigeix l'acció educativa intencional o que està immers en un procés educatiu. L'educand, entès com a *educandum*,⁶ el que ha de ser educat. S'és educand des de l'embrió fins l'acte de morir. L'ésser humà és haver-se de fer,⁷ ja que allò perfecte és cosa tan sols dels déus.⁸ L'ésser humà no acaba de perfeccionar-se mai, encara que hi ha períodes més propicis a l'aprenentatge com són la infància i la joventut. Cal ser conscients que qui educa sempre té un model de referència d'educand. La veritable educació consisteix a oblidar-nos de nosaltres i atendre els altres.⁹ L'important és fer pasturar els alumnes per camps productius, no pas tractar-los com un ramat.¹⁰ Cal inquietar els educands perquè vulguin un món millor¹¹ i fer-los veure que la realitat es pot veure des de diferents finestres.¹² Sinònims: deixeble, alumna/e, estudiant, escolar, discent.

Educador/a: persona que exerceix l'acció educativa. Influeix i provoca novetats en l'educand. L'educador és un animal eròtic (de desig) que anhela el bé i el desperta als seus educands. Educador i educands són caminants; és possible entendre un camí, però mai no un caminant.¹³ La relació educador-educand és asimètrica, ambdós ocupen nivells diferents, igual que pares i fills, encara que això no vol dir que un hagi d'estar per sobre de l'altre. Un educador o educadora ho pot ser en vida o en mort (Gandhi, per exemple). Qui educa: orienta, planifica, motiva, dinamitza, organitza, selecciona. El seu comportament ha de ser just, propiciar un bon clima i sempre oferir qualitat d'ensenyament, tenir molt interès, capacitat d'expressió, didacta, comunicador, sincer i sencer, molt noble, sobretot vocacional, un estima grau d'estima pel que fa i per a qui ho fa. L'educador/a ha de procurar que l'educand afini cada cop més, pel que fa a la pregunta i la resposta.¹⁴ De les preguntes generals a les preguntes clau. Les preguntes porten altres preguntes. Segurament, la tasca més important que pot realitzar qui educa és ajudar a trobar sentit a l'existència de l'educand, a la seva vida. El sentit arrela en la lògica del ser no pas en la lògica del tenir.¹⁵ L'educador/a és un deconstructor de formes, la seva finalitat és commoure l'educand, fer trontollar en ell els seus esquemes massa fixos i estàtics de la realitat.¹⁶ L'educador és un animal eròtic, anhela el bé i el desperta als seus educands. La finalitat del filòsof és pensar la realitat; la finalitat de l'educador a més de pensar-la és comunicar-la a l'educand a fi i efecte que compregui on es troba i pugui orientar-se en l'existència.¹⁷ Ludwig Wittgenstein distingia entre el dir (*sagen*) i el mostrar (*zeigen*).

L'educador o educadora sofreix d'un seguit de patologies: cremar-se, tensió psicològica, poca consideració social, rebuig per una part de l'alumnat, remordiments. El contacte constant amb éssers humans és d'un gran desgast emocional i mental.

Sinònims: mestra/e, professor/a, docent, pedagog/a, animador/a, monitor/a.

Maig 2021.

¹ Jonathan Bach, *Por encima de las nubes*, Barcelona: Urano, 1993: 320.

² Toni Sala, *Petita crònica d'un professor a secundària*, Barcelona: Edicions 62, 2001: 59.

³ Jerome S. Bruner, "Process of Cognitive Development", *American Psychologist* (19), 1964: 2.

⁴ Philippe Meirieu, *Frankenstein educador*, Barcelona: Laertes, 1998: 28.

⁵ Francesc Torralba, *Blanquerna: l'herència d'un estil*. Barcelona: Fundació Blanquerna, 1996: 93.

-
- ⁶ Octavi Fullat, *Antropología filosófica de la educación*, Barcelona: Ariel, 1997.
- ⁷ Octavi Fullat, *La agonía escolar*, Barcelona: Humanitas, 1986: 196.
- ⁸ Tal com deia Homer a través del seu personatge Telèmac.
- ⁹ Hegel, *Lecciones sobre la historia de la filosofía, I*. Mèxic: FCE, 1955: 188.
- ¹⁰ Toni Sala, *Petita crònica d'un professor a secundària*, Barcelona: Edicions 62, 2001: 108.
- ¹¹ Lluís Duch, *La substància de l'efímer*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002: 166.
- ¹² Lluís Duch, *La substància de l'efímer*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002: 167.
- ¹³ Octavi Fullat, *Verdades y trampas de la Pedagogía*, Barcelona: Ceac, 1984: 128.
- ¹⁴ Francesc Torralba, *Explorar el sentido de la realidad*. Barcelona: Edebé, 2000: 122.
- ¹⁵ Francesc Torralba, *Explorar el sentido de la realidad*, Barcelona: Edebé, 2000: 133.
- ¹⁶ Lluís Duch, *La substància de l'efímer*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002: 27.
- ¹⁷ Lluís Duch, *La substància de l'efímer*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002: 27.